

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Hájka, Ph.D., a soudců Mgr. Heleny Nutilové a Mgr. Miroslava Jurmana ve věci

žalobkyně: **JITEX Písek, a. s.**, IČO 60826991
se sídlem U Vodárny 1506, 397 01 Písek
zastoupené advokátem JUDr. Pavlem Fráňou, Ph.D.
se sídlem Sokolovská 5/49, 18600 Praha

proti
žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**
se sídlem Masarykova 427/31, 602 00 Brno

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 2. 2022, čj. 5574/22/5200-11434-711926

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
- II. Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **se náhrada nákladů řízení nepřiznává**.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Finanční úřad pro Jihočeský kraj (dále jen „správce daně“) provedl u žalobkyně dne 17. 5. 2017 místní šetření za účelem ověření oprávněnosti zahrnutí nákladů z úvěrových finančních nástrojů do základu daně za zdaňovací období roku 2013. Správce daně u žalobkyně zahájil dne 1. 3. 2019 kontrolu na daň z příjmů právnických osob za zdaňovací období let 2013 až 2017 s rozsahem omezeným na finanční náklady uplatněné v základu daně. V tomto období byla hlavním předmětem činnosti žalobkyně správa a pronájem vlastních nebo pronajatých nemovitostí.
2. V rámci daňové kontroly se správce daně zaměřil na prověření podmínek emise korunových dluhopisů, resp. daňové uznatelnosti nákladových úroků vyplácených z titulu jejich držby. Následně vyčíslil částky, které nelze nahrnout do nákladů (nákladové úroky z emitovaných dluhopisů) a jež žalobkyně zaúčtovala do nákladů ovlivňujících základ daně, a to 1 718 400 Kč za zdaňovací období 2013, 1 700 800 Kč za zdaňovací období 2014, 1 689 333 Kč za zdaňovací období 2015, 1 689 733 Kč za zdaňovací období 2016 a 1 797 067 Kč za zdaňovací období 2017. Správce daně dle § 23 odst. 3 zákona o daních z příjmů žalobkyni zvýšil základ daně o shora označené úrokové náklady, neboť dospěl k závěru, že žalobkyně neprokázala ekonomickou racionalitu těchto operací. Hlavním důvodem emise dluhopisů bylo v rozporu se zákonem o daních z příjmů získání neoprávněné výhody pro žalobkyni (úroky z dluhopisů s nominální hodnotou 1 Kč nejsou reálně dani z příjmů podrobeny) a výhody na straně držitele dluhopisů spočívající v možnosti čerpat finanční prostředky úrokového charakteru, tj. ve výši nezávisající na reálné ekonomické situaci společnosti, dané pevně stanovenou úrokovou sazbou. Postup žalobkyně tedy správce daně vyhodnotil jako zneužití práva.
3. Správce daně proto dodatečnými platebními výměry ze dne 20. 8. 2019, čj. 1900982/19/2208-50522-307266, čj. 1904526/19/2208-50522-307266, čj. 1904558/19/2208-50522-307266, čj. 1904561/19/2208-50522-307266 a čj. 1904577/19/2208-505622-307266, žalobkyni doměřil za uvedená zdaňovací období daň ve výši 326 610 Kč, 323 190 Kč, 320 910 Kč, 320 910 Kč a 341 430 Kč a uložil povinnost uhradit penále ve výši 65 322 Kč, 64 638 Kč, 64 182 Kč, 64 182 Kč a 68 286 Kč.
4. Žalobkyní podané odvolání žalovaný v záhlaví označeným rozhodnutím zamítl a napadené dodatečné platební výměry vydané správcem daně potvrdil.

II. Shrnutí žaloby

5. Proti rozhodnutí žalovaného podala žalobkyně dne 12. 4. 2022 žalobu ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích.
6. Žalobkyně úvodem žaloby zrekapitulovala průběh řízení, uvedla, že napadené rozhodnutí shledává nezákonným a nesprávným a následně předestřela žalobní body, které shrnula do tří skupin. Uvedla, že okolnosti, které žalovaný označil za „nestandardní“, nelze považovat za zneužití práva ze strany žalobkyně. Žalobkyně předmětným jednáním nezískala relevantní daňovou výhodu a uvedená konstrukce žalovaného ohledně tohoto jednání dle žalobkyně odporuje čl. 11 odst. 5 Listiny

základních práv a svobod (dále jen „Listina“), dle něhož mohou být daně a poplatky stanoveny toliko na základě zákona.

II.A Námitka nesprávného posouzení naplnění objektivních kritérií zneužití práva

7. Žalobkyně namítla, že nelze považovat za nestandardní skutečnost, že emitent a konečný vlastník dluhopisů jsou spojené osoby, neboť zákon o daních z příjmů spojené osoby (akcionáře) z okruhu možných nabyvatelů dluhopisů nevyklučuje, navíc je takový postup v obchodních vztazích běžný.
8. Datum emise dluhopisů není indikátorem zneužití práva, k čemuž žalobkyně dává za příklad uzavření nové smlouvy o stavebním spoření v situaci, kdy je avizováno ukončení daňové podpory tohoto produktu.
9. Rovněž absence veřejné nabídky dluhopisů neukazuje na protiprávní jednání žalobkyně, zejména když žalovaný nesoucí důkazní břemeno neprokázal opak.
10. Ani rozdělení nominálních hodnot dluhopisů nelze pokládat za jednání zneužívajícího charakteru, neboť nesměřovalo k důsledku, který by zákonodárce nezamýšlel, když zákonem stanovil výhodnější daňový režim pro dluhopisy o nominální hodnotě 1 Kč.
11. Žalobkyně je dále přesvědčena, že úhrada ceny dluhopisu zápočtem neindikuje zneužití práva. Není rozhodné, zda žalobkyně získala další peněžní prostředky pro účely rozvoje své podnikatelské činnosti či pro likvidaci svých (splatných) závazků. K tomu žalobkyně poukázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2010, čj. 5 Afs 58/2009-98.
12. Rovněž vytýkané zaslání platby před samotnou emisí a úpisem dluhopisů není v ničem nestandardní a současně nevyvolává žádné daňové důsledky (dle žalobkyně také platby za státní „Dluhopisy Republiky“ byly upisovateli hrazeny předem).
13. Taktéž upsání dluhopisů v den jejich emise není nikterak nestandardní a nevyvolává žádné daňové důsledky.
14. Žalovaný taktéž spekulativně dospěl k závěru o neexistenci potřeby finančních prostředků, který nemá oporu ve spisovém materiálu. Je zjevné, že žalobkyně byla povinna vyplatit svému akcionáři již priznanou a více než rok dlužnou dividendu.
15. Žalobkyně je přesvědčena, že ani změny ve vlastnických strukturách společnosti nevyvolávají žádné daňové důsledky. Žalovaný ani správce daně přitom nespecifikovali, jaké závěry z konstatované skutečnosti vyvozují, v čem spočívá zneužívající charakter tohoto jednání či na základě čeho žalovaný hodnotí jednání žalobkyně jako iracionální a absurdní.
16. Žalobkyně dále uvedla, že snížení základního kapitálu v roce 2013 nelze hodnotit jako zneužívající jednání, navíc ze žalobou napadeného rozhodnutí neplyne, proč tento krok žalovaný považuje za iracionální.
17. Žalovaný rovněž neuvedl, z jakého důvodu považuje půjčky mezi účastníky transakce za nestandardní, resp. takové tvrzení je dle žalobkyně umělým konstruktem bez jakéhokoli vztahu k domnělému daňovému zvýhodnění žalobkyně.
18. Žalovaný dle žalobkyně nezohledňuje jednotlivé okolnosti v jejich vzájemném kontextu, proto mylně shledává jednání žalobkyně iracionálním. Před realizací prvního z řetězce kroků popsanych správcem daně ve zprávě o daňové kontrole měla žalobkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje G. K.

závazek vůči akcionáři z titulu dividendy, o jejíž výplatě již bylo rozhodnuto, přičemž tento závazek byl po splatnosti. V závěru pak byl tento závazek vůči akcionáři zcela vypořádán.

19. Dle žalobkyně je spornou otázkou, zda lze považovat za zneužití práva jednání žalobkyně, která k úhradě závazku vůči svému akcionáři použila cizí zdroje, s jejichž čerpáním je spojena povinnost hradit úrok a takto vzniklé nákladové úroky následně uplatnila jako daňově uznatelný výdaj (legitimitu tohoto postupu potvrdil svou judikaturou Nejvyšší správní soud), přičemž pro tento účel použila formu dluhopisu, současně stanovila nominální hodnotu emitovaných dluhopisů ve výši 1 Kč a zároveň se vlastníky emitovaných dluhopisů staly spojené osoby ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů.
20. Žalobkyně podotýká, že sám žalovaný v napadeném rozhodnutí poukazuje na to, že dluhopis jako cenný papír ve své podstatě stvrzuje poskytnutí úvěru. V situaci, kdy byly dluhopisy využity k financování výplaty dividendy, se dle žalobkyně nemůže jednat o zneužívající jednání. Stanovení nominální hodnoty dluhopisu přitom samo o sobě nemůže být považováno za zneužívající jednání, neboť pak by bylo nutno stejně kvalifikovat jakoukoli emisi korunových dluhopisů.
21. Skutečnost, že se vlastníky dluhopisů staly tzv. spojené osoby ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů, nemůže být posuzována odlišně oproti situaci, kdy spojená osoba poskytne daňovému subjektu např. úvěr či půjčku, protože nelze diskvalifikovat takto vzniklé nákladové úroky z jejich daňové uznatelnosti, nedošlo-li k modifikaci podmínek oproti podmínkám tržně obvyklým (viz § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů), což žalovaný neshledal. I v takovém případě by však správce daně musel postupovat podle § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů, tedy nikoli aplikací institutu zneužití práva. Dle žalobkyně výše uvedené dokazuje, že její postup v posuzované věci byl zcela racionální a jeho účelem bylo vypořádání závazku vůči akcionáři, což je účel legitimní. Žalobkyně nezvolila postup, kterým by získala daňovou výhodu a jež by zákonodárce nepředvídal.

II.B Námitka nesprávného posouzení získání neoprávněné daňové výhody

22. Správce daně, ani žalovaný neidentifikovali žádnou neodůvodněnou daňovou výhodu, kterou měla žalobkyně svým jednáním získat. Žalobkyně se vymezuje proti odůvodnění žalovaného (bod 72 napadeného rozhodnutí) s tím, že v posuzované věci je relevantní toliko tvrzené daňové zvýhodnění na straně žalobkyně, nikoli na straně vlastníků dluhopisů, jak rovněž uvedl žalovaný. Žalobkyně uvedla, že předmětem daňové kontroly byla daň z příjmů právnických osob a žalobou napadeným rozhodnutím bylo rozhodováno výhradně o daňové povinnosti žalobkyně. Případný majetkový prospěch vlastníků dluhopisů není pro stanovení daňové povinnosti žalobkyně relevantní. Dle žalobkyně není o vzniku nákladů ani o jejich daňové uznatelnosti ve smyslu § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů jakýchkoli pochyb, tedy jí žádná daňová výhoda nevznikla.
23. Žalobkyně se dále ohrazuje proti tomu, že žalovaný srovnává situaci nastalou jejím jednáním v posuzované věci (emise dluhopisů, úhrada úroků a uplatnění těchto úroků jako nákladových) se situací, která by nastala, pokud by k domněle zneužívajícímu jednání žalobkyně nedošlo, aniž by vzal v potaz, že v důsledku jednání žalobkyně byl umořen její splatný závazek vůči akcionáři. Tuto klíčovou skutečnost žalovaný

v napadeném rozhodnutí uměle izoluje, a tudíž dochází k nesprávným závěrům. Není proto správný ani dílčí závěr žalovaného o tom, že emise dluhopisů neměla pro žalobkyni žádný ekonomický přínos (bod 96 napadeného rozhodnutí).

II.C Námitka porušení čl. 11 odst. 5 Listiny

24. Žalobkyně s odkazem na čl. 11 odst. 5 Listiny namítá, že daně a poplatky mohou být stanoveny toliko na základě zákona, žalovaný tudíž institut zneužití práva uplatnil ústavně nekonformním postupem. Postup žalovaného činí aplikaci daňových zákonů pro žalobkyni nepředvídatelnou, v důsledku čehož dochází též k porušení čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (srov. např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. 11. 1999, *Špaček proti České republice*, stížnost č. 26449/95). Žalobkyně nerozporuje samotnou konformitu institutu zneužití práva, ale toliko způsob, jakým byl tento institut žalovaným v posuzované věci aplikován. Okolnosti, v nichž žalovaný spatřuje zneužívající jednání, nebyly pro žalobkyni předvídatelné, neboť žalobkyně neuplatňovala svá práva postupem pro zákonodárce nepředvídaným či nepředvídatelným.
25. Žalobkyně je přesvědčena, že institut zneužití práva slouží jako „záchranná brzda“, jíž právní řád reaguje na uplatnění norem daňového práva způsobem, který zákonodárce nemohl předvídat. Adresátu právních norem však musí být z okolností zřejmé, že svým jednáním zneužívá právo k újmě jiných, což slouží k zajištění materiální aplikace norem daňového práva.
26. Dle žalobkyně nebyla v posuzované věci splněna ani jedna z těchto podmínek, postup žalobkyně se v zásadních bodech nevymyká postupu jiných subjektů, který byl judikaturou Nejvyššího správního soudu v minulosti aprobován. Žalobkyně nemohla předvídat, že správce daně bude pokládat za zneužívající, budou-li příjmy z emise dluhopisů žalobkyni použity k úhradě závazků vůči akcionáři. Za předvídatelný nelze považovat ani způsob, jakým žalovaný posoudil situaci, kdy žalobkyně přijala finanční prostředky od spojených osob.
27. Žalovaný uvádí, že žalobkyně nezískala žádné dodatečné finanční prostředky externím financováním, přičemž za externí financování nepovažuje finanční prostředky poskytnuté žalobkyni spojenými osobami. Žalovaný tedy podmiňuje uplatnitelnost nákladových úroků tím, že tyto úroky nejsou hrazeny subjektům, které jsou spojenými osobami ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů. Taková podmínka ovšem neplyne ze zákona o daních z příjmů, ani z judikatury Nejvyššího správního soudu. Žalovaný tuto podmínku nemůže dodatečně konstruovat na základě uplatnění institutu zákazu zneužití práva, neboť takový postup odporuje čl. 11 odst. 5 Listiny. Na postup žalobkyně bylo možné aplikovat jiné instituty daňového práva, zejména § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů v případě, že by obsah vztahu mezi spojenými osobami byl tímto vztahem deformován. Žalobkyně připomíná, že výše úrokové sazby (ani jiné okolnosti) nebyly správcem daně zpochybněny. V takovém případě nelze nemožnost aplikace § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů nahradit uplatněním institutu zneužití práva.
28. Žalobkyně s ohledem na shora uvedené žalobní body navrhla, aby krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III. Shrnutí vyjádření žalovaného

29. Žalovaný krátce zrekapituloval průběh řízení s tím, že spornou je v posuzované věci otázka, zda emise korunových dluhopisů měla ekonomické opodstatnění a zda úrokový náklad z nich vyplývající je možno uznat jako daňově účinný, resp. zda šlo o zneužití práva. Dodal, že žalobní námitky se v podstatě shodují s námitkami uplatněnými již v odvolání, na které rovněž odkazuje a žádá, aby k odůvodnění napadeného rozhodnutí bylo přihlédnuto jako k součásti vyjádření žalovaného k žalobě. K žalobkyní uplatněným námitkám se žalovaný vyjádřil velmi obsírně.
30. Žalovaný se nejprve vyjádřil k namítanému nesprávnému posouzení naplnění objektivních kritérií zneužití práva v tom smyslu, že na závěrech učiněných v napadeném rozhodnutí trvá a zdůraznil, že jednotlivé okolnosti případu nelze vytrhávat z kontextu. Žalovaný na podporu svých závěrů odkázal na judikaturu Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a Soudního dvora Evropské unie, z níž obsáhle cituje. Uvedl, že právě na judikatura Nejvyššího správního soudu (např. rozsudek ze dne 23. 8. 2006, čj. 2 Afs 178/2005-64, či rozsudek rozšířeného senátu ze dne 16. 10. 2008, čj. 7 Afs 54/2006-155, č. 1778/2009 Sb. NSS) navazující na judikaturu Soudního dvora dochází k závěru, že k ochraně legitimního podnikání lze subjektu odeprít nárokované právo pro zneužití práva jen tehdy, pokud jeho relevantní hospodářská činnost nemá žádné jiné objektivní vysvětlení než získání nároku vůči správci daně, přičemž přiznání práva by bylo v rozporu se smyslem a účelem příslušných ustanovení. Nejedná se přitom o zastírání určitého právního jednání jedním jiným, ale o umělé vytvoření podmínek směřujících k získání daňové výhody. Daňový subjekt, aniž by něco zastíral, jedná od počátku tak, aby na daňové zvýhodnění dosáhl, jak tomu bylo dle žalovaného v posuzované věci. Dle žalovaného emise dluhopisů v posuzované věci neměly reálné ekonomické ratio, nýbrž byly učiněny se záměrem získat nelegitimní daňové zvýhodnění, což nelze akceptovat jako jediný účel dané transakce.
31. Dle žalovaného byly emise a následné upsání dluhopisů uskutečněny za účelem zatížení žalobkyně nákladovými úroky, čímž došlo k jejímu umělému zadlužení za účelem snížení její daňové povinnosti (§ 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů), u držitelů dluhopisů (členů představenstva) pak formou k nezdanění výnosů z držby dluhopisů (využití nezdanění úrokového nákladu srážkovou daní dle § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů). Ačkoli v posuzované věci byly naplněny formální podmínky pro daňovou uznatelnost nákladů (úroků z korunových dluhopisů) ve smyslu § 24 zákona o daních z příjmů, tyto podmínky byly žalobkyní vytvořeny uměle a nerespektují účel zákona. Závěry žalovaného posuzují konkrétní transakci ve vzájemných souvislostech a nelze je vytrhávat z kontextu, neboť právě celkový sled jednání jednotlivých osob a zvolených postupů vede k závěru, že účelem transakce bylo daňové zvýhodnění.
32. Emise korunových dluhopisů (včetně daňových výhod) by sama o sobě nebyla zneužitím práva; takové jednání se stává zneužívajícím až souhrnem veškerých zjištěných okolností. K závěru o zneužití práva žalovaný dospěl na základě provedení testu zneužití práva, jehož subjektivní (personální provázanost smluvních stran transakcí) i objektivní kritérium bylo naplněno; o všech zásadních úkonech rozhodovali v konečném důsledku vlastníci dluhopisů. Propojenost subjektů rozhodujících o všech transakcích souvisejících s emisí dluhopisů (včetně neveřejné emise a osobě upisovatele) umožnila uměle navodit situaci bez ekonomického smyslu, která by mezi nespojenými

osobami nenastala. Takové osoby by k předmětným transakcím nepřistoupily, jelikož by jimi nezískaly žádné finanční prostředky.

33. Datum emise je přitom v posuzované věci významným indikátorem (období od 1. 8. 2012 do 31. 12. 2012, tj. zvýhodněný zaokrouhlovací režim pro tzv. korunové dluhopisy emitované do 31. 12. 2012, kdy pouze na dluhopisy s nominální hodnotou jednoho dluhopisu ve výši 1 Kč emitované do tohoto data bylo umožněno aplikovat nulovou daň z příjmů).
34. Absenci veřejné nabídky dluhopisů žalobkyně odůvodňovala mj. nutností načerpání nových zdrojů financování; v takovém případě by ovšem bylo logické nabízet vydané dluhopisy externím nezávislým osobám. Absence veřejné nabídky dluhopisů tedy není protiprávní, ale v daném kontextu finanční přínos pro žalobkyni nepřinesla.
35. Co se týče rozdrobení nominálních hodnot dluhopisů, žalobkyně sice formálně postupovala v souladu se zákonem, nicméně veškeré okolnosti svědčí o tom, že účelem transakcí bylo získání daňové výhody. Žalobkyně neuvedla racionální důvod, proč byly dluhopisy emitovány právě v uvedené nominální hodnotě.
36. Uhrazení ceny dluhopisů zápočtem není samo o sobě zneužitím práva, relevantní však je, že tyto transakce neměly pro žalobkyni ekonomický smysl, neboť v posuzované věci byl „neúročený“ závazek z titulu nevyplacených dividend nahrazen dalším, již úročeným závazkem. Dle žalovaného byly emisní podmínky připraveny na míru upisovateli, jednalo se tedy o dohodnutou transakci.
37. Rovněž není zřejmé, že by žalobkyně měla potíže s tokem pracovního kapitálu, ani se nedostala do druhotné platební neschopnosti. Dle žalovaného žalobkyně emisí dluhopisů žádné nové prostředky nezískala, rozhodnutím učiněným následujícího roku je naopak směrem k akcionářům odčerpala. Půjčky mezi účastníky transakce byly dle žalovaného nestandardní, neboť jednotlivé úkony z valné části představovaly tok těchto peněžních prostředků bez ekonomického přínosu pro žalobkyni.
38. Žalovaný nespornuje, že nákladové úroky mohou být daňově uznatelným výdajem i tehdy, je-li úvěr použit k úhradě dividendy, ovšem závěr žalovaného v posuzované věci není založen toliko na této jediné skutečnosti. I přes splnění hmotněprávních podmínek pro uplatnění daňových výdajů (dluhopisů) nelze přijmout zjednodušující výklad žalobkyně, že pokud byly dluhopisy využity k výplatě dividendy, nemůže jít o zneužívající jednání. Postup dle § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů, tj. zvýšení základu daně, nebyl namístě, neboť výsledkem musí být z pohledu kontrolované daně stav, jako by k předmětné emisi vůbec nedošlo.
39. Žalovaný dále uvedl, že v posuzované věci byla zcela jasně identifikována neoprávněná daňová výhoda. Jediným důvodem účelově provázaných kroků předmětné transakce realizované mezi spojenými osobami bylo nastolení stavu umožňujícího získat v rozporu s účelem zákona neoprávněnou daňovou výhodu.
40. K námitce porušení čl. 11 odst. 5 Listiny žalovaný uvedl, že postupoval v zákonem vymezených mezích, k čemuž odkazuje na stať III. napadeného rozhodnutí, kde ozřejmil relevantní právní úpravu. Žalobkyně postupovala v rozporu se smyslem a účelem právní normy, přičemž zneužití práva daňovými subjekty nemůže požívat právní ochrany. Žalobkyně tvrdí, že jí zvolený postup byl aprobován judikaturou Nejvyššího správního soudu, aniž by na takovou judikaturu konkrétně odkázala.

Naproti tomu žalovaný opřel své rozhodnutí o konstantní přílehlavou rozhodovací činností soudů týkající se zneužití práva v případech tzv. korunových dluhopisů. Žalovaný se neomezil namítaného konstruování podmínky uplatnitelnosti daňových nákladů jen na případy, kdy nejsou hrazeny spojeným osobám.

41. Žalovaný shrnul, že považuje žalobkyní uplatněné námitky za nedůvodné, trvá na svých závěrech učiněných v napadeném rozhodnutí, na které v podrobnostech odkazuje a navrhl, aby krajský soud žalobu zamítl.

IV. Shrnutí repliky žalobkyně

42. V replice k vyjádření žalovaného žalobkyně uvedla, že zneužití práva prokazuje správce daně. Ten je povinen jednak přesně specifikovat, co je podstatou zneužití práva, a následně pak konkrétními důkazními prostředky prokázat skutečnosti, na nichž jsou relevantní tvrzení správce daně založena. I z repliky žalovaného je patrné, že správce daně si dostatečným způsobem neujasní, v čem konkrétně jím tvrzené zneužití práva spočívá a co je jeho podstatou. Napadené rozhodnutí těmito požadavkům nedostalo. Žádné přezkoumatelné vysvětlení žalovaný nenabízí ani v replice k podané žalobě.
43. Uplatnění nákladů v podobě úroků uhrazených z finančních prostředků, které si akciová společnost obstarala za účelem úhrady dividendy svým akcionářům, shledal Nejvyšší správní soud legitimním a daňovou uznatelnost takových nákladů ve své replice připouští i žalovaný. Žalovaný v žalobou napadeném rozhodnutí ani v replice netvrdí žádné specifické skutečnosti nasvědčující tomu, že by žalobkyně v tomto ohledu jednala ekonomicky neracionálně, resp. způsobem, který se vymyká skutkovým předpokladům, v případě jejichž splnění jsou takto vzniklé úrokové náklady daňově uznatelnými výdaji. K podpoře své argumentace žalobkyně odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu označený jako „rozsudek 5 Afs 58/2009-98 ze dne 25. 3. 2010“ (pozn. krajského soudu: takto označený rozsudek ovšem v databázi rozhodnutí Nejvyššího správního soudu není; databáze obsahuje pouze rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2009, čj. 5 Afs 58/2009-61, který se zabývá otázkou doručování a odstraňování vad podání v průběhu daňového řízení).
44. Samotná skutečnost, že žalobkyně převzala závazek uhradit úrok z finančních prostředků, které si obstarala z cizích zdrojů, jež použila na úhradu dividendy, nemůže být zneužívajícím jednáním. Ve zbývajících (menšinové) části žalobkyně vytvořila určitou finanční rezervu na svůj běžný provoz. Žalobkyně zopakovala, že posuzovanou transakcí nezískala žádnou daňovou výhodu, neboť úrok z korunového dluhopisu uplatněný žalobkyní je zcela identický s úrokem z úvěru, jehož čerpáním by žalobkyně mohla plnit též účel jako emisí dluhopisů. Správce daně měl transakci posuzovat jako běžný úvěr.
45. Žalovaný v replice argumentuje, že korunové dluhopisy byly uplatněny v rozporu s účelem a smyslem § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Tato argumentace je ovšem logicky nesprávná, neboť žalobkyni není vytýkáno to, že jí v souvislosti s čerpáním cizích zdrojů vznikly náklady v podobě úroků, nýbrž právě využití institutu korunového dluhopisu. Pak je ovšem nutno vztahovat zneužívající charakter jednání právě k institutu korunového dluhopisu.

46. Má-li pak žalovaným tvrzené zneužití práva založit skutečnost, že dluhopisy upsaly fyzické osoby jednající se žalobkyní ve shodě, pak bylo na správci daně (žalovaném), aby prokázal, že právě tento atribut činí z jednání žalobkyně formálně souladného se zákonem protiprávní zneužití práva, a současně prokázal, jak byla žalobkyně zvýhodněna oproti situaci, kdy by dluhopisy emitovala (pozn. soudu: žalobkyně má patrně na mysli „upisovala“) široká veřejnost.
47. Dle žalobkyně nelze připustit, aby byly argumentačně vyvráceny všechny konkrétní vstupní předpoklady a žalovaný i nadále tvrdil, že kvalitu zneužití práva těmto vstupním aspektům dává až jakési jejich souhrnné působení. Jednalo by se pak o nepřipustnou svévoli.
48. Z čl. 11 odst. 5 Listiny vyplývá povinnost správce daně respektovat pravidla stanovená daňovými zákony, aniž by správci daně příslušelo hodnotit jejich správnost či racionalitu. Této povinnosti správce daně odpovídá ústavně chráněné právo žalobkyně důvěřovat v to, že bude-li podle těchto pravidel postupovat, nebude to mít za následek pro ni nepředvídatelné důsledky. Ze žalobou napadeného rozhodnutí nevyplývá, proč se žalovaný domnívá, že žalobkyně zneužila daňového zvýhodnění korunových dluhopisů v rozporu s účelem tohoto zvýhodnění, v důsledku čehož zásah do vlastnického práva žalobkyně neobstojí v testu vhodnosti, který je prvním krokem testu proporcionality. Ze žalobou napadeného rozhodnutí dále nevyplývá, proč se žalovaný domnívá, že jím sledovaného účelu nelze dosáhnout standardními nástroji daňového práva a je třeba zatáhnout za záchrannou brzdu v podobě institutu zneužití práva, v důsledku čehož není naplněn test potřeby, který je druhým krokem testu proporcionality. Zásah jako celek pak neobstojí ani v testu přiměřenosti v úzkém slova smyslu.
49. Ačkoli se věc týká korunových dluhopisů, resp. daňového zvýhodnění plynoucího ze zaokrouhlovacího efektu, v průběhu celého daňového řízení ani v průběhu soudního řízení se žalovaný ani prvostupňový správce daně ani náznakem nepokusili definovat účel tohoto daňového zvýhodnění.
50. Nebyla naplněna ani základní podmínka spočívající v tom, že institut zneužití práva je nástrojem krajní povahy. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí, které je argumentačně opřeno především o zkoumání ekonomické racionality výdaje a soulad jednání žalobkyně s účelem a smyslem § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, je zjevné, že hmotněprávní úprava takové nástroje dává, a není tedy důvod postihovat obdobné situace uplatněním institutu zneužití práva. Postup žalovaného je v rozporu s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.
51. Aplikace institutu zneužití práva způsobem, jaký prezentuje žalovaný v žalobou napadeném rozhodnutí, činí z tohoto institutu nástroj, který může být uplatňován arbitrárním a zcela nekontrolovatelným způsobem.

V. Průběh jednání

52. Žalobkyně v průběhu jednání konaném dne 7. 6. 2023 setrvala na svém procesním stanovisku.
53. Žalobkyně uvedla, že významnou část finančních prostředků získaných emisí dluhopisů využila k úhradě existujícího dluhu po splatnosti v podobě nevyplacené dividendy. Institut korunových dluhopisů představoval pobídku zákonodárce, kterou využíval i

Shodu s prvopisem potvrzuje G. K.

sám stát, byla součástí právního řádu dlouhou dobu, a teprve později zákonodárcem přehodnocena. Žalobkyně poukázala na judikaturu Soudního dvora k otázce zneužití práva, dle níž je třeba zkoumat, zda se jedná o čistě vykonstruované operace a zda jejich cílem bylo vyhnout se obvykle dlužné dani (objektivní a subjektivní složka zneužití práva). Je tak třeba posoudit, v čem spočívá zneužití práva, a jaké jsou jeho důsledky (tj. jaká daňová výhoda vznikla a zda za ni lze považovat i daňovou výhodu vzniklou mimo sféru samotné žalobkyně).

54. Pokud by zneužitím práva měl být samotný úvěr (emise dluhopisů), pak by bylo třeba přehodnotit závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2010, čj.5 Afs 25/2009-98, č. 2070/2010 Sb. NSS, ve věci OKD, a. s. Úroková míra emitovaných dluhopisů přitom odpovídala úvěrovým nabídkám bank. Posuzování otázky zneužití práva by mělo vycházet z konkrétních okolností každé věci a nikoli sloužit jako řešení obecného problému. Jedná se zároveň o prostředek *ultima ratio*, přičemž zneužití práva by mělo být na první pohled patrné (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2005, čj. 1 Afs 107/2004-48, č. 869/2006 Sb. NSS, ve věci přezdívané „*potápěči*“ podle oblíbené činnosti ústředních aktérů této kauzy). Uplatnění nákladových úroků v nynější věci však bylo v souladu s účelem a smyslem institutu korunových dluhopisů.
55. Ve smyslu rozsudku Soudního dvora ze dne 21. 2. 2006, *Halifax*, C-255/02, ECLI:EU:C:2006:121, musí být při zneužití práva nastolen stav, jako by ke zneužití nedošlo. Je tedy nutné odepřít uznatelnost pouze té části výdajů, jichž se zneužití týká. Snížení základu daně o nákladové úroky nemůže být v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu neoprávněně získanou daňovou výhodou. Spočívá-li problém v tom, že se na emisi a úpisu dluhopisů podílely osoby jednající ve shodě, pak bylo ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů namísto testovat, zda úroková míra dluhopisů odpovídala tržní situaci. Daňové orgány přitom zjistily, že tomu tak bylo.
56. Bylo na daňových orgánech, aby jasně definovaly, v čem neoprávněná daňová výhoda spočívala. Pokud by měla být na straně vlastníka dluhopisu, pak toto mělo být předmětem samostatného řízení. Žalobkyně navrhla, aby krajský soud podal k Soudnímu dvoru předběžnou otázku spočívající v tom, zda je postup daňových orgánů v nynější věci souladný s unijním právem.
57. Žalovaný pouze odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí a stručně shrnul v něm obsažené závěry.
58. K dotazu soudu účastníci řízení shodně uvedli, že nevznášejí žádné důkazní návrhy.

VI. Právní hodnocení krajského soudu

59. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů. Vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 s. ř. s.).
60. Žaloba není důvodná.
61. Krajský soud považuje za vhodné v úvodu svého právního hodnocení uvést, že povinnost posoudit všechny žalobní námitky neznamená, že krajský soud je povinen reagovat na každou dílčí argumentaci a tu obsáhle vyvrátit. Jeho úkolem je totiž vypořádat se s obsahem a smyslem žalobní argumentace (srov. například rozsudek

Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2014, čj. 7 As 126/2013-19). Tento závazek přitom nemůže být chápán tak, „že vyžaduje za všech okolností podrobnou odpověď na každý jednotlivý argument účastníka (srovnej např. rozsudek ve věci *Van de Hurk v. The Netherlands*, ze dne 19. 4. 1994, Series No. A 288). To by mohlo vést zejména u velmi obsáhlých podání až k absurdním a kontraproduktivním důsledkům jsoícím v rozporu se zásadou efektivní a hospodárnosti řízení. Podstatné podle názoru Nejvyššího správního soudu je, aby se městský soud ve svém rozhodnutí vypořádal se všemi základními námitkami účastníka řízení tak, aby žádná z nich nezůstala bez náležité odpovědi. Odpověď na základní námitky však v sobě může v některých případech konzumovat i odpověď na některé námitky dílčí a související“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 4. 2009, čj. 9 Afs 70/2008-130). Ostatně i Ústavní soud v této souvislosti konstatoval, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné opONENTUŘE (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“ (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, bod 68, a obdobně též například rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2013, čj. 8 Afs 41/2012-50, ze dne 6. 6. 2013, čj. 1 Afs 44/2013-30, a ze dne 3. 7. 2013, čj. 1 As 17/2013-50). Ve světle výše uvedeného přistoupil následně krajský soud k posouzení námitek žalobkyně.

VI.A K Námitce nepřezkoumatelnosti

62. Žalobkyně sice výslovně nepřezkoumatelnost rozhodnutí daňových orgánů nenamítá, avšak na řadě míst své argumentace poukazuje na to, že se dle jejího názoru s určitými otázkami nedostatečně vypořádaly (identifikace daňové výhody, smyslu a účelu daňového zvýhodnění tzv. korunových dluhopisů apod.). Krajský soud tyto námitky vyhodnotil podle jejich obsahu jako námitky nepřezkoumatelnosti, jimž však nepřisvědčil.
63. V otázce požadavků na kvalitu odůvodnění správního rozhodnutí lze poukázat například na rozsudek ze dne 16. 6. 2006, čj. 4 As 58/2005-65, v němž Nejvyšší správní soud konstatoval, že z rozhodnutí správního orgánu musí být mimo jiné patrné, „proč správní orgán považuje námitky účastníka za liché, mylné, nebo vyvrácené, které skutečnosti vzal za podklad svého rozhodnutí, proč považuje skutečnosti předestírané účastníkem za nerozhodné, nesprávné, nebo jinými řádně provedenými důkazy vyvrácené, podle které právní normy rozhodl, jakými úvahami se řídil při hodnocení důkazů“. Jinými slovy z rozhodnutí správního orgánu musí plynout, jaký skutkový stav vzal správní orgán za rozhodný, jak uvážil o pro věc podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem rozhodné skutečnosti posoudil. Povinnost odůvodnit rozhodnutí však z druhé strany nemůže být chápána tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument účastníků řízení (srov. obdobně například náleží Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 3441/11). Rozhodnutí správních orgánů obou stupňů tvoří z hlediska soudního přezkumu jeden celek a není proto vyloučeno, aby případné mezery odůvodnění tato rozhodnutí vzájemně doplňovala (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2014, čj. 6 As 161/2013-25).
64. Krajský soud dospěl k závěru, že rozhodnutí daňových orgánů ve svém souhrnu obsahují veškeré úvahy nezbytné pro dovození závěru o zneužití práva. Tyto úvahy

vycházejí v zásadě ze stejných základů, o něž se opírá i odůvodnění tohoto rozsudku (viz dále).

65. V této souvislosti lze poukázat příkladmo na odstavec 84 žalobou napadeného rozhodnutí, v němž žalovaný uvedl, že „[o]dvolatel zcela opomíjí smysl a účel ustanovení § 24 a násl. zákona o daních z příjmů, kterým je podpora rozvoje podnikání (viz též bod [20]). Jak uvedl Krajský soud v Českých Budějovicích ve svém rozsudku ze dne 9. 6. 2021, č. j. 63 Af 1/2020-92, konkrétním účelem možnosti uplatňování úroků z úvěrových finančních nástrojů do daňově uznatelných nákladů je pobídka k financování podnikání získáním finančních prostředků dluhem z cizích zdrojů (tj. jinak než z vlastních zdrojů). Pokud tedy odvolatel chtěl jako daňově účinné uplatnit úroky z využití cizích kapitálu, měl být s tímto využitím spojen příjem reálných finančních prostředků nebo jiných hodnot, ovšem v nyní projednávaném případě nešlo o využití žádných cizích zdrojů, ale čistě o transakce mezi spojenými osobami, viz bod [45] ve spojení s bodem [48].“ Tato úvaha (v rozhodnutí žalovaného obsáhle rozvedená) tvoří samotné jádro posouzení nynější věci.

VI.B K námitkám nesprávného posouzení naplnění objektivních kritérií zneužití práva a získání daňové výhody

66. Krajský soud se dále zabýval námitkami týkajícími se otázky (ne)prokázání zneužití práva a získání daňové výhody představujícími podstatu posuzované věci. Tyto námitky nejsou důvodné.

VI.B.1 Obecná východiska aplikace institutu zneužití práva

67. Výkladem institutu zneužití práva se opakovaně zabýval i Nejvyšší správní soud, který například již v rozsudku ze dne 10. 11. 2005, čj. 1 Afs 107/2004-48, č. 869/2006 Sb. NSS, obecně v této souvislosti uvedl, že právo musí „*předkládat svým adresátům racionální vzorce chování, tedy takové vzorce, které slouží k rozumnému uspořádání společenských vztahů. To je příkaz nejen pro zákonodárce, ale i pro adresáty právních norem a orgány, které tyto právní normy autoritativně interpretují a aplikují; smyslu práva jako takového odpovídá pouze takový výklad textu právního předpisu, který takové uspořádání vztahů ve společnosti respektuje. Výklad, který by – při existenci několika různých interpretačních alternativ – racionalitu uspořádání společnosti pomíjel, nelze považovat za správný a závěr, k němuž dospívá, potom důsledně vzato nelze považovat ani za existující právo, a to z toho důvodu, že se přičí základnímu smyslu práva. Ostatně odedávna platí, že znát zákony neznamena znát jenom jejich text, ale především pochopit jejich smysl a působení; obdobné platí o právu samém.*“
68. Na tyto závěry pak Nejvyšší správní soud navázal například ve shora citovaném rozsudku čj. 1 Afs 35/2007-108, dle něhož „[t]ímto prizmatem Nejvyšší správní soud pohlíží též na ta ustanovení zákona o daních z příjmů, jež vymezují daňově relevantní příjmy a výdaje daňového subjektu. Jestliže tedy ustanovení § 18 odst. 1 zákona o daních z příjmů stanoví, že předmětem daně z příjmů právnických osob jsou příjmy z veškeré jejich činnosti a z nakládání s veškerým jejich majetkem, má tím na mysli takovou činnost a takové nakládání s majetkem, **které sleduje racionální účel, které tedy není samoučelné, resp. jehož jediným smyslem není právě snížení daňové povinnosti cestou obcházení daňových zákonů.** Je tedy třeba pečlivě rozlišovat situaci, kdy daňový subjekt volí z různých do úvahy přicházejících alternativ, které mají svůj samostatný smysl, tu, která je pro něho daňově nejvýhodnější, což je legitimní, právem aprobovaný postup, od situace, kdy právě jediným

smyslem dané činnosti či transakce je získání nelegitimního daňového zvýhodnění. Ve druhém případě se jedná, jak vyplývá z uvedeného rozsudku, o chování zákonem jen zdánlivě dovolené, která má však ve skutečnosti povahu chování protiprávního, a může za určitých okolností nabýt povahy zneužití veřejného subjektivního práva daňového subjektu, jemuž soudy ve správním soudnictví nemohou poskytovat ochranu. Tento obecný princip, formulovaný ve zmíněném rozsudku Nejvyššího správního soudu, jenž úspěšně prošel testem ústavnosti (usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. III. ÚS 374/06), má své vyjádření i v zákoně o daních z příjmů, a to mimo jiné v ust. § 23 odst. 10 tohoto zákona, podle něhož se pro zjištění základu daně vychází, až na zákonem stanovené výjimky, z účetnictví vedeného podle účetních předpisů, pokud ovšem nedochází ke krácení daně jiným způsobem. Je tedy třeba rozlišovat rovinu formální, zachycenou právě v účetnictví, od roviny faktické, v níž je třeba sledovat mimo jiné pravý smysl a účel aktivit, k nimž se váží příjmy a výdaje daňového subjektu“ (důraz doplněn).

69. Nejvyšší správní soud se vyjádřil také k relevantní judikatuře Soudního dvora, a to například ve shora citovaném rozsudku čj. 9 Afs 57/2015-120, dle něhož „[j]edním z významných rozhodnutí Soudního dvora, v němž je obecný princip zákazu zneužití práva formulován, je rozhodnutí ze dne 14. 12. 2000, Emsland-Stärke, C-110/99, Sb. rozh., s. I-11569. V něm Soudní dvůr poprvé uvedl dvoustupňový test pro posouzení, zda došlo ke zneužití práva. Ten spočívá v hodnocení dvou podmínek, a to zda kombinací objektivních okolností, při nichž přes formální splnění podmínek daných komunitárním právem nedošlo k dosažení cíle těchto norem; subjektivní prvek se hodnotí jako záměr získat výhodu z komunitárních norem umělým vytvořením podmínek pro její dosažení.“ Nejvyšší správní soud taktéž konstatoval, že „[z]ávěry Soudního dvora jsou v projednávané věci spíše inspirativní, než přímo závazné“, jelikož „daňová uznatelnost či neuznatelnost úrokových nákladů je [...] otázkou vnitrostátní.“ Pro posuzovanou věc je důležitý též závěr Nejvyššího správního soudu, dle něhož „[s]myslem § 24 zákona o daních z příjmů je nepochybně daňově zohlednit jen takové náklady, bez jejichž vynaložení by daňový poplatník vůbec nezískal či ani neměl možnost získat, případně udržet si zdanitelné příjmy. Pokud je zřejmé, že je náklad vynaložen v rozporu s uvedeným účelem, nemůže být tento smysl naplněn.“ Tímto dodatkem Nejvyšší správní soud ovšem neříká opět v podstatě nic jiného, než že vynaložené náklady musí mít racionální ekonomické opodstatnění, neboť ekonomicky iracionální transakce k získání či udržení zdanitelných příjmů vést nemohou.
70. Dále k otázce aplikace judikatury Soudního dvora k výkladu zásady zákazu zneužívání práva srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 1. 2011, čj. 2 Afs 83/2010-68 (zejména odstavce [21] až [25]), v němž Nejvyšší správní soud shrnuje též závěry obsažené v rozsudku Soudního dvora ve věci *Halifax*. Dle tohoto rozsudku se hlavním účelem posuzované transakce rozumí takový její účel, který je ve srovnání s případnými jinými jejími dalšími účely natolik neporovnatelně významnější, že tyto ostatní účely ve své podstatě zastiňuje a zásadně marginalizuje, takže od nich lze při zkoumání hospodářského smyslu dotyčné transakce odhlédnout.
71. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2019, čj. 6 Afs 376/2018-46, tedy judikatura týkající se zneužití práva nevyžaduje, aby získání neoprávněné daňové výhody bylo jediným cílem a výsledkem zneužívajícího jednání - postačí, pokud jde o cíl a výsledek hlavní, zjevně převažující.

72. Ze shora citované judikatury lze tedy v souladu s daňovými orgány dovodit, že za zneužití práva je nutno považovat situaci, kdy jediným či primárním (převažujícím) důvodem posuzovaných transakcí je získání daňové výhody, neboť jinak postrádají ekonomický smysl (citovaná judikatura se tak zcela zřetelně promítla i v aktuální dikci § 8 odst. 4 daňového řádu, dle něhož „[p]ři správě daní se nepřiblíží k právnímu jednání a jiným skutečností rozhodným pro správu daní, jejichž převažujícím účelem je získání daňové výhody v rozporu se smyslem a účelem daňového právního předpisu“). Takto vytvořený náklad tedy z podstaty věci nemůže materiálně splňovat podmínky daňové uznatelnosti ve smyslu § 24 zákona o daních z příjmů.
73. Na okraj krajský soud dále poznamenává, že jakkoli se v případě daňové uznatelnosti úrokových nákladů v režimu daně z příjmu jedná o otázku vnitrostátního práva, přesto lze dospět k závěru, že takováto definice v podstatě odpovídá i požadavkům Soudního dvora a jím formulovaného dvoustupňového testu. Na jedné straně je totiž nutné zkoumat racionalitu, resp. ekonomickou opodstatněnost posuzovaného právního jednání (tedy soulad se smyslem ustanovení vymezujících relevantní zdanitelné příjmy daňového subjektu – viz zejména § 18 a § 23 zákona o daních z příjmů), spolu s tím na straně druhé i úmysl daňového subjektu vytvořit podmínky k získání daňové výhody. Dochází tedy ke zkoumání objektivních i subjektivních znaků zneužití práva.

VI.B.2. Aplikace obecných východisek uplatnění institutu zneužití práva v posuzované věci

74. V intencích shora vyložených závěrů krajský soud přistoupil k posouzení otázky, zda daňové orgány dostatečně prokázaly naplnění znaků zneužití práva. Dospěl přitom k závěru, že důkazní břemeno v tomto ohledu unesly.
75. Pro posouzení věci je předně podstatné, že žalobkyně nezpochybňuje skutková zjištění daňových orgánů, nýbrž se pouze neztotožňuje s jejich hodnocením. Veškeré relevantní listiny jsou pak obsaženy ve správním spisu.
76. Krajský soud v této souvislosti předesílá, že typově obdobnými věcmi se zabýval již opakovaně (srov. rozsudky Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 6. 2021, čj. 63 Af 1/2020-92, ze dne 23. 6. 2021, čj. 61 Af 6/2020-87, ze dne 12. 10. 2021, čj. 63 Af 4/2020-57, ze dne 4. 1. 2022, čj. 57 Af 12/2021-55, ze dne 10. 5. 2022, čj. 51 Af 11/2020-43, ze dne 10. 5. 2022, čj. 57 Af 13/2021-55, ze dne 11. 5. 2022, čj. 63 Af 1/2022-60, ze dne 11. 5. 2022, čj. 51 Af 3/2021-156, ze dne 25. 5. 2022, čj. 51 Af 7/2020-52, ze dne 9. 8. 2022, čj. 63 Af 3/2022-54, ze dne 26. 9. 2022, čj. 63 Af 4/2022-131 a ze dne 22. 2. 2023, čj. 57 Af 7/2022-115).
77. K dispozici je přitom již i judikatura Nejvyššího správního soudu, který rozsudky (nejen) zdejšího soudu v obdobných typových případech přezkoumával (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2022, čj. 4 Afs 376/2021-60, ze dne 30. 9. 2022, čj. 1 Afs 103/2022-36, ze dne 21. 12. 2022, čj. 7 Afs 175/2022-37, ze dne 22. 3. 2023, čj. 4 Afs 109/2022-32 a ze dne 28. 4. 2023, čj. 5 Afs 45/2022-48). Lze poukázat také na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 6. 2023, čj. 10 Afs 272/2021-85, vydaný po vyhlášení rozsudku v nynější věci (avšak před vyhotovením jeho písemného odůvodnění).

78. V nedávné době se k otázce zneužití práva a tzv. korunových dluhopisů vyjádřil i Ústavní soud v usneseních ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. IV. ÚS 3214/22, a ze dne 21. 3. 2023, sp. zn. II. ÚS 509/23.
79. Ve všech těchto případech soudy posuzovaly transakce spojené s vydáním tzv. korunových dluhopisů, tj. dluhopisů s nominální hodnotou 1 Kč. Korunové dluhopisy byly emitovány nejčastěji v období od 1. 8. 2012 do 31. 12. 2012 v takové jmenovité hodnotě, aby při aplikaci § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů ve znění účinném do 31. 12. 2012 a čl. IV bodu 2 přechodných ustanovení zákona č. 192/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách a o změně některých zákonů (zákon o investičních pobídkách), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, bylo zdanění úrokového příjmu 15% srážkovou daní rovno 0 Kč (základ daně byl stanovován za každý jednotlivý dluhopis a zaokrouhloval se na celé koruny dolů).
80. Jakkoli se konkrétní uvedené případy v jednotlivostech samozřejmě liší, principálně naplňují totožné schéma. Jeho podstatou je vydání a úpis tzv. korunových dluhopisů obvykle koncem roku 2012 mezi spojenými osobami neveřejným způsobem s tím, že k úhradě emisního kurzu dochází zápočtem vůči pohledávce upisovatele (typicky v podobě dlužného podílu na zisku, odměny za výkon funkce či úvěru). Výsledkem takového postupu pak nejsou nové finanční prostředky pro emitenta (což je obecně vzato hlavním účelem jakéhokoli úvěru či emise dluhopisů), nýbrž pouze či primárně to, že emitent nadále může uplatňovat úrokové náklady pro snížení základu daně z příjmů a upisovateli zároveň daňová povinnost z těchto příjmů fakticky vůbec nevzniká.
81. Jelikož se jedná o spojené osoby, je třeba hodnotit obě takto získaná daňová zvýhodnění společně, neboť jsou to ve výsledku stále tytéž osoby, které z daňové výhody v různých podobách profitují. Ekonomický přínos emise dluhopisů coby zdroje financování se tak vytrácí, neboť hlavním výsledkem je vznik daňové výhody pro emitenta (formou snížení základu daně o nákladové úroky, což se promítá ve výsledku hospodaření a potenciálně i ve výši podílu na zisku společníků či akcionářů) a upisovatele dluhopisů (nulová daň z příjmů plynoucích z úroků z korunových dluhopisů). Právě proto správní soudy opakovaně takovéto schéma označily za zneužití práva.
82. Tím samozřejmě není *a priori* vyloučeno uplatnění nákladových úroků do základu daně ve smyslu rozsudku Nejvyššího správního soudu čj. 5 Afs 25/2009-98, pokud by se tak stalo za ekonomicky obhajitelných podmínek. Tedy především tehdy, pokud by skutečně dluhopisy zajišťovaly financování z cizích zdrojů.
83. Skutkový stav nyní posuzované věci v podstatných rysech uvedené schéma naplňuje. Nutno podotknout, že skutková zjištění daňových orgánů jsou poměrně detailní. Krajský soud ovšem dále shrnuje pouze ta nejpodstatnější.
84. Dle obsahu spisu žalobkyně dne 7. 12. 2012 vydala dluhopisy o nominální hodnotě 1 Kč v celkovém objemu 20 000 000 Kč s desetiletou splatností a pohyblivou úrokovou sazbou 12M PRIBOR + 8 % p. a. Dluhopisy měly podobu hromadných listin ve jmenovité hodnotě 200 000 Kč nahrazujících každá 200 000 ks jednotlivých dluhopisů.

85. Dluhopisy upsala společností KNIT, s. r. o. (pozn. soudu: od 1. 1. 2023 v likvidaci), která byla v dané době jediným akcionářem žalobkyně. Na základě smluv o prodeji cenných papírů ze dne 10. 1. 2013 se vlastníky dluhopisů žalobkyně a ke dni dne 26. 4. 2013 současně jejími jedinými akcionáři staly fyzické osoby:
- Ing. Jan Prokop (jednatel společnosti KNIT, společník této společnosti s podílem 32 % a předseda představenstva žalobkyně);
 - Ing. Josef Turek (jednatel společnosti KNIT, společník této společnosti s podílem 18 % a člen představenstva žalobkyně);
 - Ing. František Laur (jednatel společnosti KNIT, společník této společnosti s podílem 32 % a místopředseda představenstva žalobkyně) a
 - Ing. Jan Roušal (jednatel společnosti KNIT, společník této společnosti s podílem 18 % a člen představenstva žalobkyně).
86. Kupní cenu dluhopisů zaplatily uvedené fyzické osoby až v listopadu 2013, ačkoli kupní cena byla splatná již 10. 3. 2013.
87. Dluhopisy tyto osoby nabyly v poměru jejich podílu na společnosti KNIT, resp. dle rozdělení jejich účasti na akciích žalobkyně. Je tedy zcela jednoznačné, že korunové dluhopisy upsala koncem roku 2012 osoba spojená se žalobkyní (společnost KNIT) a následně je získaly fyzické osoby vystupující v představenstvu žalobkyně. Je přitom nesporné, že k úpisu dluhopisů došlo neveřejně.
88. K úhradě emisního kurzu pak došlo zápočtem pohledávky ve formě dlužné dividendy vůči společnosti KNIT ve výši 14 000 000 Kč a přímou platbou od společnosti KNIT ze dne 5. 12. 2012 ve výši 6 000 000 Kč (viz dohoda o zápočtu pohledávek a závazku ze dne 7. 12. 2012 uzavřená mezi žalobkyní a společností KNIT).
89. Pokud jde o započtení části ceny dluhopisů vůči pohledávce společnosti KNIT, pak samozřejmě lze připustit, že pro žalobkyni bylo z pohledu jejího podnikání výhodné nahradit původní závazek po splatnosti závazkem novým. Racionalita takového postupu však mizí ve světle toho, že dluhopisy byly úročeny poměrně vysokým úrokem 12M PRIBOR + 8 % p. a., ačkoli společnost KNIT na základě smlouvy o půjčce ze dne 20. 11. 2013 půjčila žalobkyni 27 000 000 Kč na provozní financování a plnění finančních závazků se splatností do 30. 6. 2015 a s pevným úročením ve výši 2,1 % p. a. (sic!), a to až od 1. 1. 2014. Již z toho je patrné, že žalobkyně měla možnost získat finanční prostředky od společnosti KNIT za podstatně výhodnějších podmínek, tj. s nižší úrokovou sazbou a kratší dobou splatnosti. Skutečnost, že žalobkyně v prosinci roku 2012 zvolila cestu relativně vysoce úročených dluhopisů se splatností 10 let, tedy zjevně vede k závěru o účelovém dlouhodobém zatížení žalobkyně nákladovými úroky.
90. Ze shora uvedeného tedy plyne, že vedle nahrazení závazku spočívajícího v nevyplacené dividendě závazkem z dluhopisů žalobkyně získala navíc 6 000 000 Kč. Je tedy třeba posoudit, zda tato skutečnost dokládá ekonomickou racionalitu emise korunových dluhopisů. Krajský soud dospěl k závěru, že tomu tak není, a to z následujících důvodů.
91. Předně nelze přehlédnout, že v důsledku vydání dluhopisů žalobkyně získala v období let 2013 až 2017 poměrně značnou daňovou výhodu spočívající v uplatnění nákladových úroků ve výši cca 1 700 000 Kč ročně ke snížení základu daně z příjmů. Není důvod

se domnívat, že by tomu bylo jinak i po zbytek doby splatnosti dluhopisů v roce 2022. Ostatně úroková sazba PROBOR 12M měla v letech 2018 až 2021 spíše rostoucí a v roce 2022 dokonce mimořádně rostoucí tendenci (srov. data dostupná na webu České národní banky: <https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/penezni-trh/pribor/>). Stejně částky přitom představují nezdaněný příjem upisovatele, resp. upisovatelů dluhopisů.

92. Pro názornost lze v této souvislosti provést zjednodušený výpočet. V případě žalobkyně vedlo shora uvedené při sazbě 19 % (§ 21 odst. 1 zákona o daních z příjmů) k daňové úspoře cca 320 000 Kč ročně. V případě úrokových výnosů upisovatele (později upisovatelů) daněných sazbou 15 % (§ 36 odst. 2 zákona o daních z příjmů) by pak celková daňová úspora činila cca 255 000 Kč ročně. V součtu by teda daňová úspora na straně emitenta a upisovatelů (spojených osob) činila cca 575 000 Kč ročně, což při desetileté splatnosti dluhopisů představuje celkovou částku zhruba 5 750 000 Kč (v případě rostoucí výše úrokových sazeb by se jednalo samozřejmě o částku vyšší). Celková daňová úspora je tedy přinejmenším srovnatelná (ne-li ve skutečnosti vyšší) s částkou, kterou žalobkyně získala přímou platbou od společnosti KNIT (6 000 000 Kč).
93. Pokud by krajský soud vycházel pouze z této úvahy, pak by význam získání daňové výhody a dodatečných prostředků byl víceméně stejný. K tomu ovšem přistupují další okolnosti, které jednoznačně nasvědčují závěru, že získání daňové výhody bylo nejen převažujícím, nýbrž hlavním či dokonce jediným smyslem emise dluhopisů.
94. Žalobkyně se v tomto ohledu snažila přesvědčit žalovaného o racionalitě transakce tím, že částku 6 000 000 Kč potřebovala k zajištění provozních nákladů a tvorbě finančního polštáře. To je však v rozporu s tím, že společnost KNIT uvedenou částku uhradila na termínovaný bankovní účet vedený u Oberbank AG (žalobkyně tento závěr daňových orgánů nikterak relevantně nezpochybnila). Stěží lze zdůvodnit potřebu načerpání finančních prostředků za účelem zajištění cash-flow v případě, kdy likvidita takovýchto finančních prostředků je značně omezená.
95. O nepotřebnosti načerpání uvedené částky svědčí i následný postup žalobkyně, která dle notářského zápisu ze dne 18. 9. 2013 rozhodla o snížení základního kapitálu z důvodu nepotřebnosti o částku 87 660 720 Kč (z původních 109 575 900 Kč na 21 915 180 Kč). Uvedenou částku následně vyplatila svým akcionářům. Pokud žalobkyně v prosinci roku 2012 nezbytně potřebovala částku 6 000 000 Kč (ať již pro zajištění cash-flow či finanční rezervy), a považovala proto za nutné zatížit se na dalších 10 let úroky z dluhopisů v celkové výši cca 1 700 000 Kč ročně, pak je s podivem, že se již o necelých 9 měsících poté dobrovolně připravila o téměř 15tinásobek této sumy pro nepotřebnost (sic!). Jelikož akcionáři a zároveň vlastníci dluhopisů teprve až v návaznosti na snížení základního kapitálu žalobkyně splatily cenu dluhopisů, pak i tato skutečnost svědčí o celkovém účelovém propojení posuzovaných transakcí.
96. Dále o nepotřebnosti načerpání dodatečných finančních prostředků svědčí i stav finančních prostředků žalobkyně v jednotlivých letech, který žalovaný přehledně shrnul v odstavci [60] svého rozhodnutí. Žalobkyně k 31. 12. 2011 až 2013 disponovala finančními prostředky ve výši 10 318 000 Kč, 13 950 000 Kč a 10 222 000 Kč. Není proto zřejmé, proč žalobkyně potřebovala dodatečné finanční prostředky k zajištění cash-flow či tvorbě rezervy. Z uvedeného zároveň plyne, že žalobkyně měla k dispozici dostatečné

finanční prostředky i k úhradě dlužné dividendy nebo přinejmenším její významné části.

97. Žalobkyně namítla, že žalovaný neposuzoval věc v jejím celkovém kontextu, nicméně je to právě tento kontext, který krajský soud k závěru o zneužití práva vedl. Z ničeho neplyne, že by emise dluhopisů měla v posuzovaném případě jakékoli racionální opodstatnění. Žalobkyně nemůže s úspěchem namítat, že nemohla předvídat události následující po vydání dluhopisů, neboť na rozhodování společnosti KNIT i samotné žalobkyně se stále podílely (a nadále podílejí) tytéž fyzické osoby. Tyto osoby musely samozřejmě z povahy věci o jednotlivých krocích obou společností nejen vědět, ale dokonce je plánovat. Podmínky emise dluhopisů přitom – jak plyne ze shora uvedeného – nebyly ovládnuty běžnými tržními mechanismy (žalobkyně měla možnost získat finanční prostředky od společnosti KNIT významně výhodněji, jak se ostatně v roce 2013 také stalo, přičemž přinejmenším část dlužné dividendy mohla nepochybně uhradit z vlastních zdrojů bez dodatečného financování formou emise dluhopisů vedoucí k následnému úrokovému zatížení).
98. Žalobkyně namítla, že žalovaný nevyložil účel institutu korunových dluhopisů. Vést v tomto směru hlubší úvahy však není nezbytné. I korunový dluhopis je primárně stále dluhopisem, tj. prostředkem k zajištění financování. Jelikož již samotná emise dluhopisů v nynějším případě postrádá ekonomické opodstatnění, je zřejmé, že nákladové úroky nemohou představovat daňově účinný výdaj. Skutečnost, že se jedná o dluhopisy korunové, pak v podstatě „pouze“ zesiluje bezdůvodně vzniklou daňovou výhodu v podobě nulové daně z příjmů pro upisovatele dluhopisů (tedy osob se žalobkyní spojených), čímž přispívá celkovému obrazu o neúčelnosti emise dluhopisů.
99. Pro uvedené považuje krajský soud za naplněné nejen objektivní, ale i subjektivní kritérium zneužití práva.

VI.C K námitce porušení čl. 11 odst. 5 Listiny

100. Nedůvodná je též námitka porušení čl. 11 odst. 5 Listiny (potažmo čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod), dle kterého „[d]aně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.“ Žalobkyně spatřuje porušení citovaného ustanovení v tom, že způsob uplatnění institutu zneužití práva pro ni nebyl předvídatelný.
101. K tomu krajský soud předně podotýká, že institut zneužití práva samozřejmě není žádnou novinkou, a to ani v oblasti práva daňového, o čemž svědčí i četná judikatura (k tomu srov. například shora citované rozsudky Nejvyššího správního soudu čj. 1 Afs 107/2004-48 a čj. 1 Afs 35/2007-108). Ostatně i Evropský soud pro lidská práva v žalobkyní citovaném rozsudku ve věci *Špaček proti České republice* konstatoval, že „se domnívá, že článek 1 Protokolu č. 1 používá pojmu ‚zákony‘ ve stejném smyslu jako jinde v Úmluvě; pojem tedy zahrnuje zákony i soudcovské právo (precedenty). Vyplyvají z něj kvalitativní požadavky, zejména **dostupnost a předvídatelnost**“ (důraz doplněn).
102. Zákaz zneužití práva představuje právní zásadu, která je do té míry obecně aplikovatelná, že se podrobnějšímu zakotvení v právní úpravě takřka vzpírá. Její konkrétní uplatnění je tak věcí kazuistiky. Způsobů, jakými lze právo zneužít, tj. zejména postupovat formálně podle práva avšak v rozporu s jeho účelem a smyslem, je totiž nepřehledné množství. Nepochybně i proto aktuální § 8 odst. 4 daňového řádu setrval pouze u relativně obecné formulace.

103. Krajský soud na postupu daňových orgánů v nynější věci nic překvapivého neshledal. Judikatura Nejvyššího správního soudu, a ostatně i Ústavního soudu v otázce zneužití práva, je již dlouhodobě konstantní a snadno přístupná na www.nssoud.cz a nalus.usoud.cz. Je odpovědností daňového subjektu, aby vyhodnotil, zda jeho jednání vedoucí ke snížení daňové povinnosti je i jinak z ekonomického hlediska racionální (a jedná se proto pouze o tzv. daňovou optimalizaci) a není motivováno výhradně či převážně získáním daňové výhody. Není zapotřebí, aby konkrétní způsoby zneužití práva (například právě ve formě emise korunových dluhopisů bez ekonomického opodstatnění) obsahovala přímo zákonná úprava.
104. Žalobní argumentace stran nenaplněním jednotlivých kroků testu proporcionality není případná. Jak Nejvyšší správní soud konstatoval ve shora opakovaně citovaném rozsudku čj. 1 Afs 107/2004-48, „[z]neužitím práva je situace, kdy někdo vykoná své subjektivní právo k neodůvodněné újmě někoho jiného nebo společnosti; takovéto chování, jímž se dosahuje výsledku nedovoleného, je jenom zdánlivě dovolené. O chování toliko zdánlivě dovolené jde z toho důvodu, že objektivní právo nezná chování zároveň dovolené a zároveň nedovolené; vzhledem k tomu, že ze zásady *lex specialis derogat legi generali* vyplývá, že zákaz zneužití práva je silnější, než dovolení dané právem, není takové chování výkonem práva, ale protiprávním jednáním (viz. Knapp, V.: *Teorie práva*. C. H. Beck, Praha, 1995, s. 184-185). **Výkonu práva, který je vlastně jeho zneužitím, proto soud neposkytne ochranu**“ (důraz doplněn). Žalobkyně se tak stěžít může dovolávat testu proporcionality, neboť ani ten nemůže skončit takovým výsledkem, že z protiprávního jednání učiní jednání s právem souladné.
105. Ústavní soud v různých kontextech opakovaně dovodil, že zneužití práva představuje legitimní zásah do některého ze základních práv (srov. například nálezy ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1378/16, odst. 91, ze dne 14. 10. 2020, sp. zn. II. ÚS 4071/19, odst. 47, a ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21, č. 38/2023 Sb., odst. 34). Přímo k otázce zneužití práva v souvislosti s vydáním korunových dluhopisů v typově obdobném případě pak Ústavní soud ve shora citovaném usnesení IV. ÚS 3214/22, uvedl že „*neshledal v posuzované věci prostor pro svůj případný kasační zásah, když klíčový závěr správních soudů, že jednání stěžovatelky naplnilo všechny požadavky testu zneužití práva, jak ho definovala soudní judikatura, nelze shledat neústavním.*“
106. Krajský soud se neztotožnil ani s argumentací, dle které bylo možné řešit nastalou situaci jinými prostředky než využitím institutu zneužití práva. Nelze přehlédnout, že podstata tohoto institutu tkví v tom, že formálně bezvadné jednání je ve svých důsledcích jednáním protiprávním. Pokud by daňové orgány hodnotily pouze jednotlivé dílčí kroky celé transakce, aniž by zhodnotily jejich celkový kontext, pak by to patrně vedlo k uznání nákladových úroků či jejich části jako daňově účinných výdajů. Takový výsledek je však – s ohledem na shora uvedené – zcela nežádoucí a lze mu účinně zabránit pouze tím, že daňové orgány posuzované transakce vyhodnotí jako zneužití práva. Jen tak lze docílit stavu, jako by ke zneužívajícímu jednání (emisi dluhopisů) vůbec nedošlo. Z toho důvodu se krajský soud neztotožnil se žalobní námitkou, dle níž měly daňové orgány věc posuzovat jako plnění mezi spojenými osobami ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů, popřípadě neuznat pouze část uplatňovaných výdajů.
107. Krajský soud nepovažoval za nutné pokládat předběžnou otázku Soudnímu dvoru, jak navrhla žalobkyně v průběhu jednání. Nelze přehlédnout, že daňová uznatelnost nákladových úroků je zásadně otázkou vnitrostátního práva, přičemž závěry Soudního

dvora mají v tomto kontextu pouze inspirativní povahu (srov. opět shora citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 9 Afs 57/2015-120). Ostatně i žalobkyní citovaný rozsudek velkého senátu Soudního dvora ze dne 12. 9. 2006, C-196/04, *Cadbury Schweppes*, ECLI:EU:C:2006:544, se týkal zcela jiné otázky (zahrnutí zisků dosažených ovládanou zahraniční společností v jiném členském státě do základu daně), kterou navíc řešil v souvislosti se svobodou usazování ve smyslu někdejších čl. 43 a čl. 48 smlouvy o založení Evropského společenství. V nyní posuzované věci jakýkoli prvek unijního práva schází.

VII. Závěr a náklady řízení

108. Na základě shora uvedeného dospěl krajský soud k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji dle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
109. O náhradě nákladů řízení rozhodl krajský soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně nebyla ve věci úspěšná, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. V případě procesně úspěšného žalovaného nevyšlo najevo, že by vynaložil náklady nad rámec své běžné činnosti, proto mu soud náhradu nákladů nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

České Budějovice 7. června 2023

JUDr. Michal Hájek, Ph.D. v. r.
předseda senátu